

گلشیفته فراهانی، نماد زن خاورمیانه ای

عباس سلیمی

گلشیفته فراهانی به معنای واقعی کلمه، یک هنرپیشه خاورمیانه‌ای است. او از زمانی که از ایران خارج شد تا کنون، نقش زنان خاورمیانه‌ای را در فیلم‌هایش ایفا کرده است؛ عشق، کامیابی و ناکامی، حسادت و فداکاری این زنان، موضوع اصلی نقش‌هایش بوده است.

این نکته که آیا او توانسته از عهده‌ی نقش‌هایش برآید یا خیر، موضوع این نوشتار نیست. فقط اشاره به این مسئله است که او تنها هنرپیشه‌ی ایرانی است که این بخت را داشته است تا در فیلم‌هایی که بازی می‌کند، از زبان زنان اقوام گوناگون خاورمیانه، سخن بگوید. بی‌شک، زنان و مردان زیادی در پهنه‌ی خاورمیانه با نقش‌هایش احساس همذات‌پنداری و یکدلی و یا احساس تنگرو بی‌زاری کرده‌اند.

سنگ صبور

بازی گلشیفته‌ی فراهانی در فیلم 'سنگ صبور'، ساخته‌ی عقیق رحیمی، یک بازی جنجالی بود. گروهی آن را تحسین کردند و گروهی هم از آن ابراز انزجار کردند! به هر حال بعد از انقلاب سال ۱۳۵۷، اولین بار بود که یک هنرپیشه‌ی ایرانی و دارای سابقه‌ی بازی در سینمای ایران، آشکارا و بی‌هیچ حاشیه و کنایه‌ای، هم‌اغوشی و هم‌خواهی را بازی می‌کرد. گلشیفته فراهانی در این فیلم، چنان استادانه زبان فارسی را

به لهجه‌ی افغانستانی صحبت کرد که گویی در یکی از محله‌های کابل به دنیا آمده است. درونمایه اصلی این فیلم، وضعیت زن افغانستانی در جامعه جنگ زده و پدرسالار است.

یک مشت دروغ
یک مشت دروغ Body of Lies
اگر چه یک فیلم آمریکایی است اما بیشتر داستان فیلم در خاورمیانه می‌گذرد. گلشیفته در این فیلم تمام قواعد و هنجارهای اخلاقی سینمای ایران را رعایت کرد. گویا او نمی‌خواست امکان حضور دوباره در سینمای ایران را از خود سلب کند. او در این فیلم، نقش یک پرستار اردنی را بازی کرد. در کنار درونمایه‌ی اصلی فیلم که به جاسوسی و تروریسم و ... می‌پردازد، وضعیت زن عرب-اردنی هم مطرح است. بخشی از منتقدان، این فیلم را شعاری و توجیه‌گر جنگ می‌دانستند و حضور گلشیفته در آن را جدای از عرف و هنجارهای مرسوم، از دیدگاه اصول انسانی تقد می‌کردند و نیز کسانی بودند که نظر مقابل آنها را داشتند.

آشک سرما

گلشیفته فراهانی، زمانی که ستاره‌ی جوان سینمای ایران بود، در فیلم 'آشک سرما' ساخته‌ی عزیز الله حمید نژاد، نقش یک دختر روستایی کرد را بازی کرد. گلشیفته در این فیلم، فارسی را با لهجه‌ی کردی حرف می‌زد و دختری بود که طبق داستان فیلم،

دو جناح متخاصم جنگ برای او و امثال او، چون دو دم یک قیچی عمل کردند و ...
نیوه مانگ

دومین فیلم او در سینمای ایران با موضوع کرد، فیلم 'نیوه مانگ' بود. گلشیفته در این فیلم بهمن قبادی، جملاتی را به زبان کردی حرف زد و تسلط خود را در این زمینه نشان داد. یکی از درونمایه‌های این فیلم، ممنوعیت موسیقی برای زنان است. گویا جیم جارموش بعد از دیدن 'نیوه مانگ' در جشنواره‌ی سن سباستین، گلشیفته را به مدیر انتخاب بازیگر فیلم 'یک مشت دروغ' پیشنهاد کرده بود.

اگر بمیری، می‌کشم

فیلم 'اگر بمیری می‌کشم' (TUE SI TU MEURS JE TE) ، اوج کار گلشیفته فراهانی در زمینه‌ی مد نظر ماست. اگر نیوه مانگ را نخستین تجربه‌ی او در سینمای کردی بدانیم، (سینمای‌ی که به زبان کردی است)، این فیلم دومین تجربه‌ی اوست. فیلم مذکور به دوزبان کردی و فرانسوی است و کارگردان آن، هنر سلیم از کارگردان کرد تبار ساکن فرانسه است.

گلشیفته در این فیلم، نقش زنی جوان از اهالی کردستان ترکیه را بازی می‌کند که پس از مرگ شوهرش در فرانسه با مشکلات خاص زنان بیوه‌ی شرقی روبرو می‌شود. به ویژه نوع روابطش با پدر شوهر و جوانان کرد ساکن پاریس.